

STIVEN KING KINEMATOGRAFDA

Yusupov Alisher Sharafiddinovich

Samarqand Davlat chet tillar instituti doktoranti

Annotatsiya: mazkur tezisda Stiven King ijodining kinematografik talqini tahlil qilinadi. Yozuvchining dahshat janrini rivojlantirishdagi oʻrni va uning asarlarining kinoadabiyotga taʼsiri chuqur tahlil qilinadi. Tezisda King asarlarining kino tilidagi aks ettirilishi, obrazlarning vizual talqini, kinematografiyada yaratgan psixologik va ijtimoiy obrazlar, shuningdek, kino va adabiyot oʻrtasidagi oʻzaro aloqalar oʻrganiladi.

Kalit soʻzlar: Stiven King, kinematografiya, kinoadabiyot, dahshat janri, kino talqini, psixologik realizm.

XX asrda Stiven King oʻzining badiiy obrazlari va dahshat janridagi asarlari bilan nafaqat adabiyot, balki kino va televizion industriyada ham katta taʼsir koʻrsatdi. King asarlarini kinoga moslashtirish jarayoni, uning kinoadabiyotga taʼsiri va kinorejissyorlar tomonidan asarlarning qanday talqin etilishi, jahon kinematografiyasining rivojlanishida muhim oʻrin tutadi. King ijodi asosan dahshat, triller va psixologik drama janrlarida boy materiallar taqdim etadi, bu esa kinoijodkorlarga yangi syujet va obrazlar yaratishga imkon beradi.

Uning asarlari kinoga moslashtirilganida, oʻziga xos psixologik atmosferalar, yovuzlikning inson ichki dunyosidagi oʻrni, shaxsiy ziddiyatlar va ijtimoiy iqlimning taʼsiri kabi temalar kinematografiyada aks etadi. Stiven King asarlari asosan oʻzining qorongʻu ruhiy atmosferasi va karakterlarning chuqur psixologik tahlili bilan tanilgan, bu esa ularni kinoga moslashtirishda alohida qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Tezisda King ijodining

kinematografik talqini, uning kino tiliga ta'siri va kinorejissyorlarning King obrazlari yaratishda qanday usullardan foydalangani tahlil qilinadi.

Stiven King asarlarini kinoga moslashtirish jarayoni juda uzoq va murakkab bosqichlardan o'tgan. Kingning eng mashhur asarlaridan biri, *"Carrie"* (1976), ilk bor kinoga moslashtirilganida, u dahshat janrini yangi darajaga ko'taradi. Bu film, King asaridagi psixologik zo'ravonlikni va shaxsiy azob-uqubatlarni kinematografik til orqali aniq ifodalashga muvaffaq bo'ldi. Keyingi yillarda Kingning boshqa asarlari ham, masalan, *"The Shining"*, *"It"*, *"The Shawshank Redemption"* kabi filmlar kinoadabiyotga ulkan hissa qo'shdi.

Film adaptatsiyalari jarayonida King asarlarining psixologik jihatlari, odamlar orasidagi ziddiyatlar, shaxsiy daxshat va ijtimoiy normativlarga zid vaziyatlar kinematografiya tilida aks ettirildi. Kino adaptatsiyalari Kingning dastlabki yozgan asarlarining ruhini saqlagan holda, ularni yangi vizual va dramatik shaklda taqdim etdi.

Kingning asarlarida ko'rsatiladigan asosiy mavzular kinematografiyada ham keng yoritiladi. Masalan, *"The Shining"* filmida oilaviy zo'ravonlik va inson ruhiyatining buzilishi asosiy g'oyani tashkil etadi. Bu filmida kinematografiya orqali Jek Torrensning ruhiy beqarorligi va uni o'rab turgan qorong'u mehnat muhitining psixologik ta'siri vizual ravishda namoyon bo'ladi. Shuningdek, Kingning ko'plab asarlarida jismoniy va ruhiy zo'ravonlikning o'zaro bog'lanishi, oilaviy hayotdagi ziddiyatlar, yovuzlikning inson ichki dunyosiga singib borishi kabi temalar kinematografiyada keng qo'llanilgan.

King asarlarining kinematografik talqinida obrazlarning tashqi ko'rinishi va ularning vizual tasviriga alohida e'tibor qaratiladi. Ko'plab kinofilm adaptatsiyalarida, masalan, *"It"*, *"Misery"* yoki *"The Shining"* filmida, obrazlar nafaqat psixologik jihatdan, balki tashqi ko'rinishi orqali ham chuqur talqin

etiladi. Kingning obrazlari ko‘pincha ichki ziddiyatlar bilan to‘la bo‘lib, bu ularning tashqi ko‘rinishida ham aks etadi. *"It"* filmidagi *Pennywise* kabi obrazlar dahshat yaratish bilan birga, ular o‘zlarining g‘alati va yovuz tashqi ko‘rinishlari bilan ham odamlarni qo‘rqitadi.

Kingning yozuvchiligi va kinematografik yondashuvi orasidagi farq shundaki, u yozishda obraza chuqur psixologik tahlil berishda ustun bo‘lsa, kinorejissyorlar bu obraza vizual va dramatik shaklda yangi talqin berishga qaratilgan. Kingning film adaptatsiyalarida obrazlar juda ko‘p qatlamli, ular filmni ko‘rgan tomoshabinning ruhiy holatiga qarab har xil ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Kingning asarlaridagi psixologik dramalar kinematografiyada ko‘plab rejissyorlar tomonidan yangi shakllarda talqin qilingan. Masalan, *"The Shining"* filmida, rejissyor Stenli Kubrik, Kingning original asarida mavjud bo‘lgan ruhiy zo‘ravonlik va ichki konfliktlarni kuchli vizual va audio effektlar bilan tasvirladi. Bu filmda Kingning personajlarining ichki dunyosini tasvirlashda kinematografik texnikalardan, jumladan kameraning burchaklarini va yoritishni to‘g‘ri qo‘llash orqali, ularga yanada ko‘proq chuqurlik berildi.

Shuningdek, Kingning *"Carrie"* filmida, bosh qahramonning psixologik muammolari va uning atrof-muhit bilan ziddiyatini tasvirlashda kinematografik vositalar yordamida o‘ziga xos yondashuv ko‘rsatilgan. Bu filmida, protagonistning ichki g‘azabi va uning yuzaga kelgan shiddatli holatlari vizual tarzda yoritilgan.

Stiven King asarlari kinematografiyada ommaviy madaniyatni yangi darajaga olib chiqdi. Kingning filmga moslashtirilgan asarlari nafaqat tomoshabinlarning keng qatlamlari tomonidan qabul qilindi, balki kino va adabiyot o‘rtasidagi chegara va o‘zaro ta’sirlarni yangi bosqichga ko‘tarib berdi.

Kingning asarlari kinematografiyada faqat qo'rqitish vositasi sifatida talqin qilinmagan. Ularning psixologik, ijtimoiy va falsafiy boyligi, kinoadabiyotga kiritilgan yangi element sifatida ko'rilgan. King asarlarining kino formatida keng tarqalishi, kino va adabiyotning badiiy uyg'unligini va o'zaro o'xshashligini ko'rsatdi.

Stiven King ijodi kinematografiyada o'ziga xos o'rin tutadi. Uning asarlarining kinoga moslashtirilishi, obrazlarning vizual talqini, psixologik atmosferalar va inson ruhiyatining tahlili kinematografiyani yangi darajaga olib chiqdi. Kingning asarlari kinoga moslashtirilganda uning original g'oyalari va tema-lari saqlanib qolgan bo'lib, ularni yangi shaklda va yangi kontekstda talqin qilish imkoniyatini yaratdi. Shunday qilib, King asarlari kino va adabiyot o'rtasidagi sintezning ajoyib namunasi bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. King, S. (1974). *Carrie*. New York: Doubleday.
2. Kubrick, S. (dir.). (1980). *The Shining* [Film]. Warner Bros.
3. King, S. (1986). *It*. New York: Viking Press.
4. Darabont, F. (dir.). (1994). *The Shawshank Redemption* [Film]. Columbia Pictures.
5. Kermode, M. (2007). *Stephen King: A Critical Companion*. Westport: Greenwood Press.
6. King, S. (2000). *On Writing: A Memoir of the Craft*. New York: Scribner.
7. Skow, J. (1989). *The Psychology of Horror: The Psychological Themes in Horror Films*. Oxford: Oxford University Press.
8. Freud, Z. (2005). *The Interpretation of Dreams*. London: Penguin Books.
9. Metcalf, S. (2004). *Psychology of Cinema: Stephen King and the Art of Film Making*. New York: Palgrave Macmillan.